

Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва і дизайну
імені Михайла Бойчука
Факультет Декоративно-прикладного мистецтва
Кафедра Мистецтвознавства і мистецької освіти

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОК. 5. Універсальний дизайн
(назва дисципліни без скорочень)

Загальна інформація про дисципліну

Рівень (ступінь) вищої освіти	третій (доктор філософії)
Галузь знань	02 Культура і мистецтво
Спеціальність	022 Дизайн
Освітня програма	ОНП Дизайн
Статус дисципліни	Обов'язкова
Курс / семестр	1 курс, 1, 2 семестр
Кількість кредитів ЄКТС	6 кредитів за навчальним планом
Розподіл за видами занять та годинами навчання	Лекції – 20 год.
	-
	Практичні – 40 год.
	Самостійна робота – 120 год.
Форма підсумкового контролю	Іспит
Викладач (-і)	Гальчинська Ольга Сергіївна, доцент;
Контактна інформація викладача (-ів)	Корпоративна пошта – galchinskaya_olga@kdidpamid.edu.ua
Ресурси комунікації з викладачем	https://kdidpamid.edu.ua/academy/navchannya/dystanczijne-navchannya/
Дні занять	згідно діючого розкладу занять
Консультації	відповідно до графіку консультацій; за домовленістю з ініціативи здобувача

Опис навчальної дисципліни

Анотація дисципліни	Дисципліна «Універсальний дизайн» спрямована на формування глибокого розуміння концепцій, підходів та практик створення середовищ, продуктів і послуг, доступних для всіх, з урахуванням різноманітності людських потреб. Особлива увага приділяється аналізу універсального дизайну, розумного пристосування, а також інклюзивних стратегій у
---------------------	--

	проектуванні фізичного, цифрового та соціального простору. Курс досліджує міждисциплінарні аспекти інклюзивності, включаючи соціальні, етичні, правові та технологічні компоненти. Студенти набувають навичок критичного мислення, аналізу бар'єрів у середовищі та розробки інноваційних рішень, орієнтованих на доступність і рівність. Навчання включає роботу з кейсами, нормативною базою та сучасними практиками в українському і міжнародному контекстах. Ключові слова: універсальний дизайн, інклюзивний дизайн, інклюзивне середовище, доступність, проектування. Роль та місце дисципліни у системі підготовки: Дисципліна «Універсальний дизайн» займає важливе місце в системі професійної підготовки здобувачів ступеня доктора філософії, формуючи у них міждисциплінарне бачення проблем доступності, інклюзії та соціальної справедливості. Курс є складовою частиною освітньо-наукової програми, орієнтованої на розвиток дослідницьких, аналітичних і проєктних компетентностей у сфері інклюзивного середовища. Дисципліна поглиблює знання з теорії та практики універсального й інклюзивного дизайну, забезпечує підґрунтя для здійснення інноваційних досліджень і впровадження результатів у професійну, наукову та суспільну практику. Вона також сприяє розвитку критичного мислення, здатності до оцінки існуючих практик і вироблення нових стратегій проєктування, орієнтованих на людину.
Мета й завдання навчальної дисципліни	Метою навчальної дисципліни «Універсальний дизайн» є формування у здобувачів компетентностей інклюзивної дизайн-діяльності, що охоплюють: організацію інклюзивного, універсального середовища; дослідження можливостей проєктування продуктів, що сприятимуть включенню осіб з особливими потребами в суспільне життя; реалізація універсальних проєктів, зручних у використанні як для широкої аудиторії, так і для осіб з особливими потребами; розуміння особливостей інклюзивного дизайну та реалізації його у практичній діяльності. Основними завданнями вивчення дисципліни є: є формування у здобувачів відповідно до освітньо-

	професійної програми таких компетентностей: - Сформувати цілісне уявлення про концепцію інклюзивного та універсального дизайну як підходів до створення середовища, доступного для всіх людей незалежно від їхніх фізичних, когнітивних чи сенсорних можливостей. - Ознайомити здобувачів з основними принципами інклюзивного дизайну та їх застосуванням у фізичному, інформаційному, цифровому та соціальному середовищах. - Проаналізувати законодавчі, етичні та нормативні основи доступності в Україні та світі, а також їхній вплив на проєктні та дослідницькі практики. - Розвинути навички критичної оцінки середовища щодо його відповідності принципам інклюзивності та універсального дизайну. - Сприяти формуванню дослідницьких і проєктних компетентностей у сфері інклюзивного дизайну для розробки і впровадження ефективних, етичних та інноваційних рішень. - Заохотити міждисциплінарний підхід до вирішення проблем інклюзії та доступності через об'єднання знань з архітектури, соціології, права, психології, інженерії тощо. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент має: 1_семестр Знати: - концепції й теорії розвитку універсального (інклюзивного) дизайну; - термінологію, категорії, принципи, проблематику універсального дизайну; - теорії, принципи, методи та поняття з різних предметних галузей для розв'язання завдань і проблем у галузі універсального дизайну; - сучасний досвід та тенденції універсального дизайну; вміти: - формувати системи теоретичних знань та практичних умінь, необхідних для створення проєкту інклюзивного дизайну; - вміти ініціювати, ґрунтуючись на інноваційних
--	--

	технологіях у галузі дизайну; - розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проекти; - формувати міждисциплінарні зв'язки в дизайн-проектуванні, 2_семестр Знати: - міжнародний контекст розвитку філософії універсального дизайну; - законодавчу та інформаційну базу інклюзії в Україні та світі; - інноваційні методи і техніки універсального дизайну; - методологічні підходи дослідження універсального дизайну. вміти: - розробляти проекти дизайну з урахуванням індивідуальних особливостей осіб з особливими потребами; - ефективно взаємодіяти з усіма учасниками процесу дизайн проектування з метою врахування індивідуальних особливостей осіб з особливими потребами; - використовувати фахову нормативну, методичну, наукову інформацію для розвитку професійної та наукової дизайн-діяльності. Мати навички: - Аналітичні - здатність виявляти недоліки доступності у фізичному, цифровому та соціальному середовищі; здійснювати оцінку об'єктів і процесів з урахуванням принципів інклюзивності. - Проектні навички - уміння розробляти дизайн-рішення, адаптивні стратегії та інтервенції, спрямовані на усунення бар'єрів і створення універсального середовища. - Міждисциплінарна інтеграція - здатність поєднувати знання з дизайну, соціології, права, ІТ, педагогіки тощо для розв'язання складних задач інклюзивного дизайну. - Навички комунікації та адвокації - уміння аргументовано презентувати свої ідеї, обґрунтовувати важливість інклюзивних рішень перед різними аудиторіями (фахівцями, громадами,
--	---

	органами влади). - Науково-дослідницькі навички - здатність формулювати наукові гіпотези, здійснювати емпіричне дослідження проблем доступності, узагальнювати практики та розробляти рекомендації на основі доказової бази.
Передумови вивчення дисципліни	Передумовою для вивчення дисципліни «Універсальний дизайн» є обсяг знань отриманих під час навчання в магістратурі та самостійної підготовки
Програмні компетентності та результати навчання	
Загальні компетенції (ЗК)	ЗК 1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК3. Здатність працювати в міжнародному контексті. ЗК 4. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері дизайну на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.
Фахові (предметно-специфічні) компетенції спеціальності (СК)	СК1. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у сфері дизайну та дотичних до неї міждисциплінарних напрямів і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з дизайну та суміжних галузей. СК2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері дизайну, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень. СК4. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проєкти в сфері дизайну та дотичні до неї міждисциплінарні проєкти, лідерство під час їх реалізації. СК5. Здатність аналізувати, систематизувати та узагальнювати результати міждисциплінарних наукових досліджень у сфері дизайну, оцінювати сучасний стан і тенденції розвитку дизайну.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	усього	у тому числі			
		лек	сем	практ	срс
1	2	3	4	5	6
Семестр 1					
Тема 1. Інвалідність та проблеми	12	2		2	8

доступності.					
Тема 2. Законодавчо-нормативне забезпечення «доступності» для людей з інвалідністю в Україні.	12	2		2	8
Тема 3. Доступність архітектурного середовища.	12	1		3	8
Тема 4. Транспортна та інформаційна доступність	12	1		3	8
Тема 5. Розвиток універсального дизайну	12	2		2	8
Усього годин за семестр 1	60	8		12	40
Семестр 2					
Тема 6. Принципи універсального дизайну	24	2		6	16
Тема 7. Поняття «Розумне пристосування»	24	2		6	16
Тема 8. Покращення «Безпеки для всіх» завдяки впровадженню принципів універсального дизайну.	24	2		6	16
Тема 9. Застосування принципів універсального дизайну в дизайн-середовищі України.	24	4		4	16
Тема 10. Легкість сприйняття інформації як один з принципів універсального дизайну	24	2		6	16
Усього годин за семестр 2	120	12		28	80
РАЗОМ:	180	20		40	120

Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Christophersen J. Universal design: 17 Ways of Thinking and Teaching. Husbanken 2002. 387 с.
2. Null R. Universal design: Principles and Models. CRC Press:Taylor & Francis Group. 2014. 345 с.
3. Meyer Anne, Rose David H., Gordon D. Universal Design for Learning: Principles, Framework, and Practice. 2025. CAST. 166 с.
4. Martins Nuno, Brandão Daniel, Paiva Francisco. Perspectives on Design and Digital Communication III: Research, Innovations and Best Practices. (Springer Series in Design and Innovation, 24) 1st ed. 2023. 421 с.
5. Азін В. О., Байда Л. Ю., Грибальський Я. В., Красюкова-Еннс О. В. Доступність та універсальний дизайн : навч.-метод. посіб./ за заг. ред. Байди Л. Ю., КрасюковоїЕннс О. В. — К., 2013. —128с.

6. Універсальний дизайн в медичних закладах: метод. посібник / Автори-упорядн.: Л. Байда, О. Іванова /за заг. ред. О. Іванова; ПРООН в Україні, Спільна Програма «Сприяння інтеграційній політиці та послугам для людей з інвалідністю в Україні». К.: Ваїте, 2019. 56 с.
7. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивноресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М.А. Порошенко та ін. Київ : 2018. 252 с.
8. Levine Danise. Universal Design New York. The State University of New York Buffalo, NY. 2003. 236 с.
9. Salmen J. Universal Design and the Recreation Environment. Trends, 33(1). 1996. С. 14-19.
10. Connell B., Sanford J. Research Implications of Universal Design. Enabling Environments: Measuring the Impact of Environment on Disability and Rehabilitation, E Steinfeld & G Danford, editors. New York: Kluwer Academic/Plenum Publishing. 1999. С. 35-37.
11. Inclusive Design Research Centre. URL: <https://idrc.ocadu.ca/> (дата звернення 24.08.2025)
12. Кривуц С.В. Методичні рекомендації з дисципліни «Особливості проектування інклюзивного предметно-просторового середовища» для студентів 1 курсу другого рівня вищої освіти /магістр/ за напрямом підготовки 022 «Дизайн» освітньо-професійної програми «Дизайн архітектурно-ландшафтного середовища», Х.: ХДАДМ, 2022. 50 с.
13. Fletcher Howard. The principles of inclusive design. (They include you.). CABE: UK. 2006. 30 с.

Допоміжні

1. Бондар Т. І. Інклюзивна освіта: теорія і практика: навчально-методичний посібник для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, ступеня доктор філософії за спеціальністю 011 Освітні педагогічні науки (денної та заочної форми навчання) / Т. І. Бондар. – Мукачево: МДУ, 2021. 88 с. http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8055/3/inclusive_%20education_theory%20and%20practice_a_%20textbook
2. Борисенко Є., Брем С., Іванова О., Опаленик Я., Сарсадських І., Свет Є. Універсальний дизайн: конспект лекцій. (Уклад.: Виртосу І., Іванова О.). ПРООН. 2024. 118 с.
3. Литвин І.М., Басик В.В., Гавриленко Т.Л., Галушко М.І. Розвиток професійних компетентностей педагогічних працівників, які працюють з дітьми з особливими освітніми потребами: навч.-метод. посіб. Черкаси: КНЗ «ЧОПОПП ЧОР», 2020. 80 с.
4. Семигіна Т.В. Універсальний дизайн у містах України: обов'язки та можливості громади. *Регіональна політика: історія, політико-правові-засади, архітектура, урбаністика*. У 3-х ч. Київ-Тернопіль, 2017. Ч. 2. С. 34-38

Інформаційні ресурси

2. 1. <https://www.unicef.org/education/inclusive-education>
3. <https://education-inclusive.ch/>
4. Конвенції ООН про права інвалідів: Резолюція Генеральної асамблеї ООН № 61/106, що прийнята на шістдесят першій сесії ГА ООН 2006 р. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010
5. Закон України про права осіб з інвалідністю № 1767-VI 2009 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text
6. ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд». [Чинний від 2019-04-01]. Вид. офіц. Київ: Мінрегіон України, 2018. 64 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1XPb0yBipgi86aGABwac6dhfKtSK3FSVY/view> (дата звернення: 24.08.2025).
7. Державна служба статистики України. Соціальний захист населення України. URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2023/zb/10/zb_szn_2022.pdf
8. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
9. Конфедерація роботодавців України. Базова інформація про інвалідність. URL: https://pwd.employers.org.ua/ua/book/2_1
10. Конфедерація роботодавців України. Офіційна статистика. URL: <https://employers.org.ua/news/id2642>
11. Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» № 875-XII від 21.03.1991
12. Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» № 2961-IV від 06.10.2005
13. Постанова КМУ № 321 від 05.04.2012. «Про затвердження Порядку забезпечення допоміжними засобами реабілітації (технічними та іншими засобами реабілітації) осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення і виплати грошової компенсації вартості за самостійно придбані такі засоби, їх переліку».
14. The Americans with Disabilities Act (ADA). URL: <https://www.ada.gov/>

Методи контролю та розподіл балів

Назви змістових модулів і тем	Дата проведення	Формат контролю	Максимальна кількість балів
Семестр1			
<i>T1.</i> Інвалідність та проблеми доступності.	25.10	Поточний контроль практичних робіт	10
<i>T2.</i> Законодавчо-	2.11	Поточний контроль	10

нормативне забезпечення «доступності» для людей з інвалідністю в Україні		практичних робіт	
<i>T3. Доступність архітектурного середовища</i>	11.11	Поточний контроль практичних робіт	20
<i>T4 Транспортна та інформаційна доступність.</i>	18.11	Поточний контроль практичних робіт	20
<i>T5 Розвиток універсального дизайну</i>	25.11	Поточний контроль практичних робіт	20
<i>Диференційований залік</i>			20
Разом за 1 семестр вивчення дисципліни			100
Семестр 2			
<i>T6. Принципи універсального дизайну</i>	Лютий	Поточний контроль практичних робіт	10
<i>T7. Поняття «Розумне пристосування»</i>	Лютий	Поточний контроль практичних робіт	20
<i>T8. Покращення «Безпеки для всіх» завдяки впровадженню принципів універсального дизайну</i>	Березень	Поточний контроль практичних робіт	20
<i>T9. Застосування принципів універсального дизайну в дизайн-середовищі України</i>	Квітень	Поточний контроль практичних робіт	20
<i>T10. Легкість сприйняття інформації як один з принципів</i>	Травень	Поточний контроль практичних робіт	10

універсального дизайну.			
Екзаменаційний контроль		Іспит	20
Разом за 2 семестр вивчення дисципліни			100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

Технічне, програмне та інструментальне забезпечення

Необхідне обладнання, устаткування	Технологічне устаткування комп'ютерного класу
Необхідні засоби	Ноутбук, персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для виконання завдань самостійної роботи
Програмне забезпечення	Microsoft Office, Adobe Illustrator, Adobe Photoshop, Adobe In Design, Procreate.

Політика вивчення навчальної дисципліни

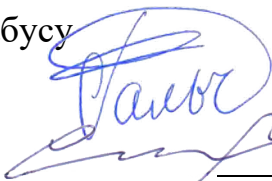
Політику щодо академічної доброчесності	Під час роботи над завданнями порушення академічної доброчесності є неприпустимим: при використанні Інтернет ресурсів та інших джерел інформації студент повинен вказати джерело, використане під час виконання завдання. Студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності. Творчі роботи надаються викладачу з усіма начерками, пошуковими ескізами або макетами до проміжних етапів виконання, що підтверджують авторство розробки.
---	--

	У разі виявлення факту плагіату студент отримує за завдання 0 балів і повинен повторно виконати завдання.
Політика щодо відвідування занять	Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в дистанційному (он-лайн) режимі за погодженням із викладачем, з презентуванням виконаних завдань під час консультації викладача. Недопустимі пропуски занять без поважних причин (причини пропуску мають бути підтверджені необхідними документами або попередженням викладача). Недопустимі запізнення на заняття без поважної причини.
Політика щодо термінів виконання завдань і перескладання	Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлені терміни. Ліквідація заборгованості відбувається протягом 1 тижня після встановленого терміну. Завдання, які не виконані у встановлений термін, оцінюються викладачем в межах 70% звичайної оцінки.
Політика щодо правил поведінки на заняттях	Навчальна дисципліна передбачає роботу в колективі. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. Під час занять студент повинен обов'язково вимкнути звук мобільних телефонів. За необхідності він має право на дозвіл вийти з аудиторії (окрім заліку або екзамену). Вітається власна думка з теми заняття, яка базується на аргументованій відповіді та доказах, зібраних під час практичних або самостійних занять.
Політика щодо комунікації з викладачем	Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є Moodle , а також електронні листи (тільки у робочі дні до 18-00). Умови листування: 1) в темі листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни; 2) в полі тексту листа позначити ПІБ студента, який звертається (анонімні листи не розглядаються); 3) файли підписувати таким чином: прізвище_завдання. Розширення: текст — doc, docx, ілюстрації — jpeg, pdf. Консультації з викладачем в стінах академії відбуваються у визначені дні та години. У разі відрядження, хвороби тощо викладач має право перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю з керівництвом та студентами.

Детальнішу інформацію щодо компетентностей, результатів навчання, методів навчання, форм оцінювання, самостійної роботи наведено у Робочій програмі навчальної дисципліни:

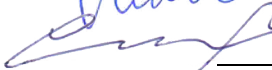
https://kdidpamid.edu.ua/academy/wp-content/uploads/2024/10/rp_dyz-ta-hudozhnye-oformlennya-knygy_pshinka_tyhonyuk_24_25_nov.pdf

Розробник (розробники) си­ла­бу­су
навчальної дисципліни

Гальчинська О. С.
(підписи, прізвища, ініціали)

Гарант освітньої програми

Самойлович В.В.
(підписи, прізвища, ініціали)

Завідувач кафедри

Гончар К.Р.
(підписи, прізвища, ініціали)

Силабус затверджено
на засіданні кафедри

мистецтвознавства і мистецької освіти
(назва кафедри)

від 27.08.24 , протокол № 1